

Romanica Silesiana

Nr 1

To, co wypowiedziane, i to, co niewypowiedziane

Streszczenie

Zasadniczym celem zainicjowania publikacji *Romanica Silesiana* jest stworzenie forum prezentacji i wymiany poglądów dla badaczy z Uniwersytetu Śląskiego, zajmujących się literaturami romańskiego obszaru językowego: francuską, quebecką, hispanojęzyczną i włoską, oraz przekładem literackim.

Do współpracy zapraszamy wybitnych specjalistów pragnących zabrać głos w dyskusji nad tematem przewodnim kolejnych edycji. Na apel odpowiedzieli tym razem Louis Jolicoeur (Université Laval, Québec) i Magdalena Nowotna (INALCO, Paryż), uznani specjaliści z zakresu przekładu literackiego, oraz Jean-François Durand (Université Paul-Valéry-Montpellier III), odkrywca i wydawca dzieł André Chevrillona, zapomnianego francuskiego podróżnika i pisarza przełomu XIX i XX wieku.

Zamiarem naszym jest również prezentacja dorobku kolegów pracujących nad zagadnieniami literatur romańskich i przekładu literackiego na języki romańskie i z języków romańskich. W publikacji wydzielono zatem dwie części: pierwsza zawiera artykuły, druga – zwięzłe omówienia czterech wydanych w ostatnich latach prac naukowych kolegów z innych ośrodków uniwersyteckich.

Tematem pierwszego numeru *Romanica Silesiana* jest to, co wypowiedziane, i to, co niewypowiedziane. Andrzej Rabsztyń na przykładzie korespondencji Balzaka z Eweliną Hańską omawia grę między prawdą a fałszem, między tym, co zostało powiedziane, a tym, co zostało przemilczane w autentycznej, a także fikcyjnej korespondencji w okresie rozkwitu zarówno sztuki pisania listów, jak i powieści epistolarnej. Magdalena Wandzioch bada typową dla pisarstwa Barbeya d'Aureville poetykę utajniania informacji, ujawniającą się w pakcie czytelniczym, na poziomie narracji i postaci. Jean-François Durand prezentuje odchodzący szybko w przeszłość pod koniec wieku XIX świat pierwotnych kultur kolonizowanych krajów Azji i Afryki, ukazany przez podróżnika i pisarza André Chevrillona, który stara się ocalić dla potomności fałszowane od początku podboju ideologią cywilizacyjnej misji kolonizatorów wartości zanikające na skutek akulturacji tradycyjnych wartości, religii, zwyczajów i sposobu życia podbitych narodów. Aleksandra Grzybowska bada zachodzące między posta-

ciami powieści *Léviathan* Juliena Greena relacje, opierające się na manipulacji, a przez to na niedomówieniach i mistyfikacji. Podobną problematykę, ale w innym ujęciu, prezentuje Magdalena Zdrada-Cok, skupiająca się na procesie odtwarzania zapomnianych wydarzeń z dzieciństwa Georges'a Pereca, ocalałego z Holocaustu. Po latach pisarz, już jako dojrzały mężczyzna, usiłuje odzyskać utraconą pamięć bezpośrednio (przez rekonstrukcję wspomnień) i pośrednio (tworząc fikcję utopijnego państwa symbolicznie przypominającego III Rzeszę). Michał Krzykowski bada utwory Bataille'a i Sollersa, ukazując paradoksy dialektycznych relacji między literaturą a językiem.

Dwa kolejne teksty poświęcone są literaturze fantastycznej, z natury swej predestynowanej do tworzenia aury niedopowiedzenia: Katarzyna Gadomska skupia się na nowelach Boursa i Andrevona, Aleksandra Komandera zaś na utworach Gripariego. Karolina Kapołka zajmuje się konfliktowymi stosunkami między stworzonymi przez quebeckiego pisarza Michela Tremblaya postaciami cyklu powieściowego, w którym nienawiść przybiera całą gamę form: od bezpośredniej po zawoalowaną i pośrednią. Swoistą grę wypowiedzianego, niedopowiedzeń i przemilczeń w dramatach Koltèsa prezentuje Grażyna Starak, ukazując zasadnicze w tym przypadku różnice pomiędzy tekstem do wypowiedzenia na scenie a umieszczonymi w nawiasach fragmentami replik znaczących dla zrozumienia tekstu, które wszakże autor zabrania wypowiadać w czasie przedstawienia. Krystyna Wojtynek-Musik analizuje alegorię słońca i ukochanego w sonecie Gaspari Stampy, zwracając uwagę na budowanie serii nakładających się na siebie znaczeń wychodzących od sensu dosłownego. Aneta Chmiel ukazuje miejsca niedookreślenia semantycznego w poemacie Teofila Folengo *Baldus*. Joanna Janusz dowodzi, że niedopowiedzenie jest zabiegiem porządkującym teksty Carla Emilia Gaddy na poziomie intra-, ekstra- i intertekstowym. Małgorzata Puto, analizując utwory Davide'a Bregoli, udowadnia, że autentyczność i bezpośredniość w wyrażaniu uczuć gwarantują jego bohaterom udane życie w ramach społeczności, do której należą.

Poetykę powieści parasensacyjnej, uprawianej m.in. przez Ricarda Piglię, polegającej na poszukiwaniu zaginionej książki, bada Nina Pluta. Autorka dochodzi do wniosku, że ten schemat narracyjny jest pretekstem do refleksji nad niewypowiadalnością, która uwidacznia granice języka i literatury. Ewelina Szymoniak porusza kwestię zaangażowania literatury współczesnej, prezentując dwie współistniejące tendencje w postawach pisarzy hiszpańskich: ucieczkę od rzeczywistości w imię wolności twórczej oraz przekonanie, że nieporuszenie aktualnych problemów społecznych czyni pisarza współwinnym nadużyć systemu kapitalistycznego. Magdalena Nowotna analizuje system wypowiedzianego wprost, aluzyjnie i niedopowiedzianego w wierszu Barańczaka, w perspektywie przekładu na język francuski, a Louis Jolicoeur snuje refleksje na temat polityki wydawniczej w zakresie przekładu w epoce globalizmu i kulturowej dominacji Stanów Zjednoczonych, prowadzącej do kryptokolonizacji kulturowej, którą – za M. Croninem – nazywa klonizacją.